

جلوه‌های پذیرش ولایت رحمانی در سبک زندگی مؤمنانه

سید سجاد ساداتی‌زاده^۱، روح اله خدادادی^۲، امیررضا هدائی^۲

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی جلوه‌ها و تأثیرهای پذیرش ولایت رحمانی در سبک زندگی مؤمنانه است. **روش:** ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش کتابخانه‌ای، منابع اصیل اسلامی، پایان‌نامه‌ها، مقالات و کتاب‌های نوشته‌شده در زمینه موضوع مورد بحث می‌باشند. پس از پردازش مفاهیم و مضامین مرتبط با موضوع مورد بحث و نیز تجزیه و تحلیل آن‌ها به شناسایی و کشف روابط آن‌ها می‌پردازیم.

بحث: در سیر صعودی انسان به سوی خدا، بعد از ذات اقدس آفریدگار در متون دینی متعدد، این جعل ولایت، برای پیامبران به نصوص متواتر مشهود است. به عبارتی ولایت رحمانی معصوم جلوه‌ای از ولایت رحمانیت الهی است؛ و از طرفی سبک زندگی مؤمنانه برآمده از آموزه‌های اعتقادی و ارزشی است و بنیاد سبک زندگی اسلامی، علاوه بر اعتقادات که مشتمل بر روح توحید در تمامی شئون زندگی است، شامل امور ارزشی و اخلاقی ثابت است؛ و مشی جلوه‌های رحمانیت و دستورات صادره از آن؛ دستورالعمل کلی به‌منظور وصول به سبک زندگی اسلامی حکایت از زیستن متعالیه دارد.

نتیجه: مهم‌ترین شاخصه سبک زندگی اسلامی، ولایتمداری و ولایت محوری است که در ساحت‌های معرفتی، عاطفی و عملی، اثرپذیری از تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام را در زندگی نشان می‌دهند.

کلیدواژه: جلوه‌های ولایت، سبک زندگی، ولایت رحمانی، ولایت.

۱. نویسنده مسئول، استادیار گروه معارف اسلامی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی دزفول، دزفول، ایران. Sadati.sj@dums.ac.ir
۲. استادیار گروه معارف اسلامی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، اهواز، ایران

مقدمه

سبک زندگی هر فرد و جامعه، متأثر از نوع باورها، جهان‌بینی و ارزش‌های حاکم بر فرد و جامعه است. جهان‌بینی مادی و ارزش‌های لذت‌گرایانه و سودمحورانه به‌طور طبیعی سبک زندگی خاصی را پدید می‌آورند. همان‌طور که جهان‌بینی و ارزش‌های کمال‌گرایانه و سعادت‌محورانه سبک زندگی خاصی را شکل می‌دهند (شریفی، ۱۳۹۱، ص ۹۴). همه ما برای داشتن یک زندگی ایده‌آل تلاش می‌کنیم و به دنبال بهبود زندگی خویش به طرق مختلف هستیم و در این راستا درصدد انتخاب بهترین سبک، جهت رسیدن به اهداف تعیین‌شده هستیم؛ اما از آنجایی که هر سبکی نمی‌تواند کمال و رستگاری را برای انسان به ارمغان بیاورد، انتخاب سبک مطمئن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ سبکی که در پرتوی آن، تمامی زوایای زندگی را پوشش داده و حتی در تنگناها، راهگشا باشد. در همین راستا مکاتب بشری داعیه‌دار معرفی سبکی موفق برای زیستن می‌باشند؛ اما ادیان نیز سبک دینی را معرفی می‌کنند که از سوی آفریننده انسان دریافت کرده‌اند؛ لذا در پرتوی اصل ولایت، تعالیم و راهکارهای هدایتگری و کمال‌گرایی را آموزش می‌دهند. در این پژوهش کیفی، روش محققین، جمع‌آوری، توصیف، دسته‌بندی تحقیقات مرتبط با جلوه‌ها و تأثیرهای پذیرش ولایت رحمانی در سبک زندگی مؤمنانه از منابع فیزیکی و الکترونیکی است. آنگاه با تحلیل داده‌های گردآوری‌شده بر اساس کلیدواژه‌های ولایت، مذهب، ولایت رحمانی، سبک زندگی مؤمنانه، ارتباط این مفاهیم را با یکدیگر بررسی کرده تا نتایج مرتبط با بحث از منابع اسلامی به دست آید. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش کتابخانه‌ای است.

فلسفه خلقت انسان، ره پویی او به سوی حق، پس از معرفت الهی است و معرفت الهی نیز از بستر خودشناسی انسان فراهم می‌شود. پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «کسی

که خود را بشناسد، در حقیقت خدای خود را شناخته است» (مجلسی، بحارالانوار، ۱ / ۲۳). خداوند سبحان، پیامبران را برای هدایت انسان فرستاد و آخرین سفیر الهی حضرت محمد بن عبدالله (ص)، پیامبر اسلام است.

خداوند در قرآن کریم، فرستادن رسول گرامی اسلام را برای عالمیان، رحمت دانسته و می‌فرماید: «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ» (انبیاء، آیه ۱۰۷). از این‌رو فلسفه رسالت حضرت محمد (ص) همان رحمت و تجلی وجودی او و نشان دادن چهره رحمانی الهی برای بشریت است که ما در این پژوهش درصدد بیان جلوه‌های ولایت و اثر آن در سبک زندگی خواهیم بود.

مفهوم شناسی

ولایت: واژه ولایت از ماده «وَلِيَ» بر وزن «فَلِيس» به معنای قرب و نزدیکی است. چنان‌که گویند: تَبَاعِدْنَا بَعْدَ وُلْيٍ؛ پس از نزدیکی دور شدیم (قرشی، ۱۳۷۶، ج ۷، ص ۲۴۵). راغب می‌گوید: ولاء و توالی آن است که دو چیز یا بیش‌تر چنان به هم نزدیک باشند که میانشان چیز دیگری نباشد (راغب اصفهانی، مفردات، ص ۵۳۳).

ولایت در اصطلاح، به معنای حاکمیت، سرپرستی و رهبری سیاسی جامعه است. ولایت‌مداری به مفهوم پایبندی و التزام عملی به ولایت است. یکی از ملاک‌های اصلی سنجه و قضاوت درباره افراد و گروه‌ها، ولایت‌مداری و ولایت‌پذیری است (ابن‌بابویه، ۱۳۶۳: ۶۷). در باب حقیقت ولایت می‌توان گفت که ولایت در قرآن، حکایت حقیقت آدمی است که استعدادهایش در اثر پیوند با ولایت تامه الهیه و حقیقه ذات ربوبی‌اش، از راه عبادت و بندگی به مرحله ظهور و بروز رسیده؛ تا آنجا که به قله منزلت و مقام انسانی، یعنی «انسان کامل» نائل آمده است. در نتیجه به مقام‌ها و منصب‌های رفیع الهی؛ نبوت، رسالت، امامت و مانند آن دست یازیده است (جوادی

آملی، ۱۳۷۶، ص ۱۳).

رحمت

واژه رحمت از منظر لغت به مفهوم شفقت و مهربانی (دهخدا، ۱۰۵۲۰ / ۷ / ۱۰۵۲۰) نرمش قلب، عطوفت و بخشش (ابن فارس، ۲ / ۴۸۹؛ ابن منظور، ۱۲ / ۲۳۰) آمده است. رحمت در قالب دو صفت رحمان و رحیم از صفات مشهور الهی است که در آیات قرآن نیز به آن تصریح شده است (آل عمران، ۷؛ اعراف، ۵۶؛ فاطر، ۲).

سبک زندگی

معادل واژه «سبک» در زبان عربی تعبیر «اسلوب» و در زبان انگلیسی «style» است. عبارت «سبک زندگی» در شکل نوین آن «life style» مطرح می‌شود. سبک زندگی در لغت یعنی شیوه و اسلوب زندگی. سبک زندگی عبارت است از الگوی زندگی فردی که در فعالیت‌ها، دل‌بستگی‌ها و افکار شخصی، خود را نشان می‌دهد (شوشتری زاده، ۱۳۸۲، ۸۴). سبک زندگی به معنای شیوه زندگی خاص یک فرد، گروه، یا جامعه است؛ سبک‌های زندگی مجموعه‌ای از ارزش‌ها، شیوه‌های رفتار، حالت‌ها و سلیقه‌ها در هر چیزی را شامل می‌شود و می‌تواند به علایق، نظرات، رفتارها و جهت‌گیری رفتاری یک فرد، گروه یا فرهنگ اشاره کند. سبک زندگی افراد و راهی که برای خود انتخاب می‌کنند، ارتباط عمیقی با موفقیت آنان در زندگی دارد (مهدی زاده، ۱۳۹۴، ۵۰).

جلوه‌های ولایت رحمانی

ولایت رحمانی یعنی کسانی که مظهر اسم رحمان باشند؛ یعنی کسی که تمام آنچه را که اظهار و انجام می‌دهد، مربوط به لطف و عنایت خدای متعال است و نه مربوط به قهر، غلبه، انتقام، سختی، بلا و مانند آن؛ و یا آن که اگر آنچه را دارد، به صورت کامل، رحمت ظاهری نیست، در باطن رحمت باشد.

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: بی‌گمان رسول‌الله برای شما الگوی نیکو است؛ برای کسانی که در جستجوی خدا و روز قیامت‌اند و خدا را بسیار یاد می‌کنند (احزاب، ۲۱). بر همین اساس یافتن جلوه‌های رحمانی رسول اکرم و عمل کردن به آن‌ها و انطباق سبک زندگی با آن‌ها منجر به سعادت مندی و رستگاری حقیقی می‌شود که ما در سه حیطه معرفتی، عاطفی و عملی به برخی از آن‌ها می‌پردازیم.

۱- حیطه معرفتی

توحید شناسی: توحید و اعتقاد به یکتایی و بی‌همتایی خدا در همه ابعاد، اساس و پایه دین حق و نخستین سخن پیامبران خدا است که در سرلوحه برنامه آن‌ها و پیروانشان می‌درخشد؛ و به‌عکس، شرک و بت‌پرستی و هرگونه انحراف از صراط توحید، آفت بزرگ برای انسانیت و آتش شعله‌ور برای سوزاندن کرامت و کمال انسانی است. استواری و موضع‌گیری قاطع پیامبران در تثبیت توحید و مبارزه با شرک به قدری جدی و شکست‌ناپذیر بود که در راه توحید در سخت‌ترین شرایط و فضا سازی‌های مشرکان ایستادگی نمودند و حتی در این مسیر به شهادت می‌رسیدند.

در سیره درخشان پیامبر (ص) و امامان (ع) این مطلب همیشه آشکار بوده که همواره به یاد خدا بودند، گویی او را می‌دیدند و در دریای توحید غرق شده و مثل افتادن یک قطره باران که به اقیانوس بیفتد، فانی در ذات خدا بودند و ابعاد مختلف آثار توحید همواره در شیوه‌های زندگی آن‌ها در همه ابعاد و عرصه‌ها دیده می‌شد (اشتهاردی، ۱۳۸۱، ۵). قرآن کریم، پیامبر اکرم (ص) را مظهر یک موحد کامل معرفی کرده و می‌فرماید: «ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین (انعام، ۱۶۲). از این رو آن حضرت می‌فرمود: «نه من کلمه‌ای بالاتر از لا اله الا الله گفته‌ام، نه هیچ گوینده‌ای قبل از من چنین گفته است» (مجلسی، ج ۹۰، ۱۹۵).

جلوه‌های پذیرش ولایت رحمانی...

-معادشناسی: مبدأ منهای معاد معنا ندارد و توحید کامل در پرتو آن است که انسان موحد بینش مرجعی و معادی نیز داشته باشد. اعتقاد به معاد همان اعتقاد به مبدأ است. معادشناسی و مبدأشناسی هرگز تفکیک‌پذیر نیست. هر کس خدا را آغازگر دانست (هو الاول)، باید بازگشت و نهایت را نیز به‌سوی او بداند (هو الآخر). قرآن کریم طی ده‌ها آیه بر این ارتباط و هماهنگی تأکید دارد و خطاب به رسول خدا (ص) می‌فرماید: « قُلْ اَغْنِيَ اللّٰهُ اَنْبِيَ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ اِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى ثُمَّ اِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ؛ بگو آیا جز خدا پروردگاری بجویم باینکه او پروردگار هر چیزی است و هیچ‌کس جز بر زیان خود [گناهی] انجام نمی‌دهد و هیچ باربرداری بار [گناه] دیگری را بر نمی‌دارد آنگاه بازگشت شما به‌سوی پروردگارتان خواهد بود» (انعام ۱۶۴).

بخش نخست آیه ناظر به مبدأ و بخش دوم ناظر به معاد است. در جای دیگر می‌فرماید: « قُلْ اِنِّیْ اِمْرٌ اَنْ اُكُوْنَ اَوَّلَ مَنْ اَسْلَمَ وَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الْمُمِشْرِكِيْنَ. قُلْ اِنِّیْ اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّيْ عَذَابَ یَوْمٍ عَظِيْمٍ » (انعام ۱۴).

این آیه تلفیقی از اعتقاد به آغاز و پایان است؛ من مأمورم به او ایمان بیاورم و شرک نورزم. نتیجه این بینش، ترس از عذاب قیامت و توجه به قیامت است. رسول خدا (ص) در استدلال‌ها، موعظه‌ها، احتجاج‌ها، جدال‌ها و برخوردها، در جنگ و صلح، گفتارهای فردی و اجتماعی، خطبه‌ها و همه شئون تبلیغی خود، مردم را به معاد توجه می‌داد. بر همین اساس می‌توان گفت که انکار معاد نشانه گمراهی عمیق و فاصله گرفتن از حق است: « اِنَّ الَّذِیْنَ یُْمَارُوْنَ فِی السَّاعَةِ لَفِی ضَلَالٍ بَعِیْدٍ؛ کسانی که در قیامت تردید می‌کنند، در گمراهی عمیقی هستند » (شوری ۱۸).

۲- حیطه عملی

اخلاق: آنچه حضرت رنجه حضرت محمدراستا دارد،

تماماً رسول اکرم (ص) در ابتدای دعوت خود دنبال می‌کرد، توجه دادن به اخلاق فردی و اجتماعی بود. این اخلاق بر پایه عدل و احسان و توجه به خویشاوندان، پرهیز از فحشاء، منکر و بغی رعایت عهد و پیمان با عدل و پرهیز از نقض عهد بود. « اِنَّ اللّٰهَ یَاْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَاِتِئَاءِ ذِی الْقُرْبٰى وَنَهٰی عَنِ الْفَحِشٰءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغٰی یُعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ وَ اُوْفُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ اِذَا عٰهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْاِیْمَانَ بَعْدَ تَوْكِیْدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمْ اللّٰهَ عَلَیْكُمْ كَفِیْلًا اِنَّ اللّٰهَ یَعْلَمُ مَا تَفْعَلُوْنَ » (نحل ۹۰).

خداوند در قرآن کریم نبی اکرم را اسوه حسنه معرفی می‌کند که مؤمنان باید به آن اسوه نیکو در اخلاق و سیره تأسی جویند. « لقد كان في رسول الله أسوة حسنة » (احزاب ۲۱). بدیهی است مؤمنان به‌عنوان یک امر ولایی باید به رهبر خود در سیره عملی و اخلاقی تمسک جویند و بر همان‌گونه که او عمل می‌کند او را مقتدای خویش قرار دهند؛ یعنی نه فقط در دین، حکومت و اعتقاد، بلکه در اخلاق و رفتار او، مقتدای آنان باشد که فلسفه مهم رسالت پیامبر (ص) و سایر رسولان نیز همین است؛ « لقد منَّ اللّٰهُ عَلٰى الْمُؤْمِنِيْنَ اِذْ بَعَثَ فِيْهِمْ رَسُوْلًا مِنْ اَنْفُسِهِمْ يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ آيٰتِهٖ وَيُزَكِّيْهِمْ وَ... » (آل عمران ۱۶۴). به‌عبارتی دیگر خداوند برای تزکیه و پاک کردن مردم از رذایل اخلاقی بر آنان مینت نهاده و از میان ایشان پیامبری را انتخاب کرده است تا چنین هدفی را انجام دهد. آن حضرت خود نیز اظهار می‌دارد که برای همین امر یعنی اتمام و اکمال مکارم اخلاق برانگیخته شده است « انی بعثت لاتمم مکارم الاخلاق » و بدیهی است کسی می‌تواند چنین رسالتی را به فعلیت برساند که خود عامل به آن و از آن برخوردار باشد؛ و این همان چیزی است که خداوند در قرآن تأیید کرده است که این پیامبر دارای اخلاق بزرگ است؛ « انک لعلی خلق عظیم » (قلم ۴). آن حضرت بر اساس آموزه‌های قرآنی صفات حسنه اخلاقی خود را در جامعه به اجرا درمی‌آورد و آن را الگویی برای مؤمنان قرار می‌داد. صفاتی مثل امانت‌داری، پرهیز از

دل بستگی به مظاهر دنیا به عنوان فضیلت، نکوهش رداییلی چون کذب، غیبت، نفاق دورویی، حسد، خشم، بدزبانی و ناسزاگویی؛ و همچنین حلم و عفو که خداوند به او فرمان داده بود «خذ العفو و أمر بالعرف و أعرض عن الجاهلین (اعراف ۱۹۹)» نمونه‌های فراوانی از عفو و گذشت رسول خدا (ص) در اختیار داریم (جعفریان، ۱۳۸۵، ۹).

۳- حیطه عاطفی

مدارا و نرم‌خویی: از جلوه‌های رحمانیت رسول اکرم (ص)، مدارا و نرم‌خویی است که قرآن کریم در توصیه به مدارا در مواردی که به تضییع حقوق و حدود شرعی نینجامد، نرم‌خویی و چهره رحمانی آن حضرت را مایه جذب مردم به مکتب و شخصیت آن حضرت دانسته است. در اینجا به برخی از آیات که تصریح به جنبه رحمانی رسول اکرم (ص) دارد، اشاره می‌شود: «به رحمت الهی، با آنان نرم‌خو و پرمهر شدی. اگر تندخو و سخت‌دل بودی، بی‌شک از پیرامون تو پراکنده می‌شدند، از آنان درگذر و برایشان آموزش بخواه و در کارها با آنان مشورت کن و چون تصمیم نهائی را گرفتی بر خدا توکل کن که خداوند، توکل‌کنندگان را دوست می‌دارد» (آل عمران، آیه ۱۵۹). لذا خوش‌خلقی و مهربانی پیامبر (ص) با مردم از عوامل گرایش آنان به آن حضرت دانسته شده است. در این آیه به یک ویژگی لازم و مؤثر در رهبری اسلامی یعنی گذشت و نرمش و انعطاف در برابر کسانی که تخلفی از آن‌ها سرزده و بعد پشیمان شده‌اند اشاره شده است، طوری که اگر این ویژگی رحیمانه در پیامبر (ص) نبود، مردم از دور او پراکنده شده و هدایت نمی‌شدند.

مهربان و دلسوز: از جلوه‌های رحمانیت رسول اکرم مهربانی و دلسوزی ایشان نسبت به مؤمنان است. «بی‌شک برای شما پیامبری از خودتان آمد که بر او دشوار است اگر شما در رنج بیفتید، به سعادت شما حریص و نسبت به مؤمنان،

دلسوز و مهربان است» (توبه، ۱۲۸). در این آیه اوج رحمانیت رسول گرامی اسلام نسبت به مردم نشان داده شده است. تا جایی که خداوند می‌فرماید: «مبادا دلسوزی برای مردم جانت را به خطر بیندازد؛ مبادا با حسرتی که برای مردم می‌خوری جانت را بدهی و خداوند به آنچه انجام می‌دهند، دانا است» (فاطر، ۸).

رحمانیت پیامبر (ص) در آیه دیگر این‌گونه جلوه کرده است: «مِحْمَدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَ الَّذِينَ مَعَهُ إِشْدَاءٌ عَلٰی الْكٰفِرٰٓرُ رُحْمًاۙ بَيْنَهُمْ» (فتح، ۲۹). در آیه دیگر، خدای متعال، پیامبر (ص) را نسبت به دشمنان خود و رسولش سفارش به مهر و رحمت کرده است: «اگر یکی از مشرکان از تو پناه خواست پناهش ده تا کلام خدا را بشنود، سپس او را به مکان امنش برسان، چراکه آنان گروهی ناآگاه‌اند» (توبه، ۶).

از آیات قرآن به خوبی روشن می‌شود که پیامبر گرامی اسلام مأمور به نرمش و مدارا با مردم بوده‌اند؛ زیرا پیامبر گرامی اسلام، آینه تمام‌نمایی از همه پیامبران الهی و تجلی رحمانیت الهی است. او رسالت دارد تا بشر را با میثاق فطری‌شان با خدا، آشنا کرده و دفینه‌های عقولشان را از زیر خاک و خاشاک احساسات شیطانی بیرون آورده (نهج البلاغه، خطبه ۱، ص ۳۳) و جهانی عاری از خشونت و نامهربانی را رقم‌زده و جلوه‌هایی از رحمت الهی را برای بشریت نشان بدهد.

انطباق سبک زندگی به جلوه‌های ولایت رحمانی

در منطق قرآن منبع دینی سبک زندگی، سیره عملی پیامبر اکرم و سبک‌رفتاری خاندان پاکش؛ اهل بیت (ع)، در حیات فردی و اجتماعی انسان دانسته شده؛ آنجا که می‌فرماید: «مسلماً برای شما در زندگی رسول خدا سرمشق نیکویی بود، برای آن‌ها که امید به رحمت خدا و روز رستاخیز دارند و خدا را بسیار یاد می‌کنند». این آیه نشان‌دهنده این امر است که الگو و سرمشق مناسب برای داشتن یک زندگی مناسب و سبک

جلوه‌های پذیرش ولایت رحمانی...

درست زیستن اثرپذیری از سنن رسول‌الله است. بر همین اساس با توجه به اینکه «سبک زندگی اسلامی» عبارت است از شیوه زیستن بر اساس تعالیم دین مبین اسلام است؛ لذا در سبک زندگی اسلامی، هم امور درونی - بینش‌ها و گرایش‌ها - و هم امور بیرونی - رفتارها، وضع‌ها و دارایی‌ها - در تمام ابعاد زندگی اعمال می‌شوند که از آن سبک، با عنوان «حیات طیبه» یاد شده است. قرآن کریم با معرفی حیات طیبه به عنوان سبک ویژه قرآنی، در پی بهبود زندگی جوامع بشری بوده و هرگز به دنبال یکسان‌سازی سبک زندگی به طور مطلق نیست (طباطبایی، ۱۳۷۴ ق، ۴۹۱). طبق آنچه در جلوه‌های رحمانی در سه حوزه معرفتی، عاطفی و عملی معرفی شد اینجا نیز در سه ساحت وجودی انسان؛ ساحت معرفتی، ساحت عاطفی و ساحت عملی اثرپذیری و انطباق را بیان خواهیم کرد.

ساحت معرفت‌شناسی

ساحت معرفت از مهم‌ترین ساحت‌های انسانی محسوب می‌شود و از این منظر، بررسی ابعاد دیگر انسانی که در ارتباط با شناخت و ادراک او هستند، اهمیت می‌یابد. آنچه در وجود انسان می‌گذرد و آنچه تجلی نحوه زیست او است در این سه ساحت است. اعمال و رفتارهای ما معلول به عواطف و انگیزه‌ها است و این دو، معلول به تصورات و تصدیقات.

تأثیر معرفت بر عواطف، مسأله‌ای روشن و آشکار است زیرا شناخت کمالات هر چیزی سبب شوق و محبت به آن گردیده و هرچه معرفت نسبت به آن افزون گردد، میل و توجه نیز نسبت به آن شدت می‌یابد (وین رانت، ۱۳۸۵).

ولایت‌محوری: در ساحت معرفت‌شناسی اولین و مهم‌ترین شاخصه سبک زندگی اسلامی که تمام شاخص‌ها و محورها، زیرمجموعه آن قرار می‌گیرند، «ولایت‌محوری» است.

از طرف دیگر در میان بندگان و مخلوقات خدا، افرادی هستند که مظهر تمام نمای خدای متعال هستند، یعنی تمام

آنچه را خدای متعال دارد، از علم، قدرت، حیات و کمالات دیگر در آن‌ها ظاهر و متجلی شده است؛ به عنوان نمونه وجود مبارک پیامبر و خاندان مطهر آن حضرت، تمام کمالات وجودی خدای متعال را می‌بیند؛ یعنی می‌بیند که مخزن، اصل و اساس حیات، خزانه علم و مبدأ فاعلیت و قدرت، آن‌ها هستند (حسینی شاهرودی، ۱۳۹۸، درس ۱۱۹ تا ۲۰۵).

هدایت الهی به دو معنا است: ارائه طریق و ایصال الی‌المطلوب (موسوی همدانی، ۱۳۷۴، ص ۵۴ - ۵۵). از آنجایی که خداوند در هدایت خویش هم راه را به انسان نشان داده است و هم درصدد است که او را به مقصد نهایی خویش برساند، انزال کتب، ارسال رسل و تعیین ائمه از این باب است. امامان معصوم، انسان را بر کتاب الهی و سنت رسول‌الله هدایت کرده و از گمراهی نجات می‌دهند.

با توجه به اینکه اهل بیت پیامبر (ص) بر اساس دلایل نقلی و عقلی (جهت مطالعه در این باب می‌توان به کتب کلامی مراجعه کرد) معصوم‌اند از یکسو و منصوص به نص و تأیید الهی‌اند از سوی دیگر؛ در مسیر سعادت نهایی بهترین الگوی زندگی‌اند. خداوند هدایت‌هایی فرستاده که به نام اهل بیت پیامبر (ص) می‌شناسیم (امانی، ۱۳۹۵، ۱۰). بر همین اساس می‌توان گفت جلوه‌های ولایت، اهل بیت علیهم السلام هستند.

۲- ساحت عاطفی

تهذیب نفس: عشق و محبت به اولیای الهی (پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع))، بهترین وسیله و زمینه برای پاک‌سازی روح از پلیدی‌ها و تهذیب نفس، با الگوگیری از روش محبوب اعلام شده است (ر.ک؛ مطهری، ۱۳۷۸، ج ۱۶: ۲۶۳).

امام هادی (ع) در گفتار زیر به این معنا اشاره دارد: «آنچه خداوند در پرتو ولایت‌مداری شما به ما ارزانی داشت، (موجب) پاک‌ی طینت ما، پاک‌دامنی ما و برای تزکیه و تهذیب ماست» (قمی، ۱۳۸۹: ۸۹۳).

از جلوه‌ها و تأثیرهای ولایت، محبت و ایمان نسبت به

همدیگر تأثیر و تأثر دارند. از نظر معرفت‌شناسی، ارتباط این ساحت‌ها و تأثیر متقابل آن‌ها بر یکدیگر مسأله‌ای مهم به شمار می‌رود. تأثیر معرفت بر عواطف، مسأله‌ای روشن و آشکار است زیرا شناخت کمالات هر چیزی سبب شوق و محبت به آن گردیده و هر چه معرفت نسبت به آن افزون گردد، میل و توجه نیز نسبت به آن شدت می‌یابد و بعد به حوزه عمل درمی‌آید.

نحوه شناخت ما می‌تواند بر ایجاد و تغییر عواطف و انگیزه‌ها و نیز بر نحوه عمل ما تأثیر بگذارد. نحوه عواطف و انگیزه‌ها می‌تواند بر نحوه و جهت شناخت ما و نیز نحوه عمل ما تأثیر بگذارد، همچنین نحوه عمل ما می‌تواند بر نحوه شناخت و نحوه عواطف و انگیزه‌های ما تأثیر بگذارد. ساحت معرفتی و عاطفی امور درونی و ساحت عملی امور بیرونی آدمی است که در مجموع، سبک زندگی ما را رقم می‌زند.

لذا بی‌تردید اگر معرفت واقعی و محبت واقعی پدید آید، اطاعت واقعی حاصل خواهد شد و آدمی با رغبت به اطاعت اهل‌بیت پیامبر (ص) روی خواهد آورد و نهایتاً ساحت سوم خویش را، ساحت عمل بر اساس نوع عمل آن‌ها خواهد کرد. جلوه عملی سبک زندگی این است که اخلاق ورزی فرد، مطابق اخلاق اهل‌بیت پیامبر باشد و مکارم اخلاقی آن‌ها را در خویش بی‌روراند و سبک زندگی خویش را مطابق یا نزدیک به شیوه‌ی زیستن آن‌ها بکند.

تقدیر و تشکر

این مقاله مستخرج از طرح تحقیقاتی جلوه‌ها و تأثیرهای پذیرش ولایت رحمانی و ولایت اهل‌بیت علیهم‌السلام در سبک زندگی مؤمنانه، مصوب کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی دزفول (IR.DUMS.REC.1402.041) است.

بر این اساس نویسندگان مراتب تقدیر و تشکر خود را از دانشگاه علوم پزشکی دزفول جهت حمایت و همکاری در طول مطالعه اعلام می‌دارد.

آن‌هاست به طوری که محبت و ایمان هر دو مربوط به ساحت عاطفی انسان‌اند و چنانچه محبت در وجود آدمی جاگیر شد، ارکان وجودی‌اش را متحول خواهد کرد. چه بسا کسانی که معرفت به اهل‌بیت پیامبر دارند اما محبت ندارند؛ از این رو، به کمال حقیقی خویش نخواهند رسید. محب اهل‌بیت پیامبر، در شادی آن‌ها شاد و در اندوه آن‌ها اندوهگین می‌شود، به یاد آن‌ها است، در مصائب آن‌ها گریه می‌کند، محبت خود را اظهار می‌کند و مشتاق دیدارشان است (موسوی اصفهانی، ۱۳۸۹، ص ۱۸).

۳- ساحت عملی

اطاعت: حضرت علی (ع) افراد پیرو تجلیات ولایت را چنین نصیحت می‌فرمایند: «به اهل‌بیت پیامبرتان نگاه کنید و به آن‌سو که می‌روند، پی آن‌ها را بگیرید ... اگر ایستاده‌اند، بایستید و اگر برخاسته‌اند، شما نیز برخیزید. به آنان پیشی نگیرید که گمراه می‌شوید و از آنان باز پس نمانید که هلاک می‌شوید» (صبحی، ۱۳۹۵ ق. خ ۹۷: ۱۴۳).

آن‌ها که ادعا می‌کنند خداوند را دوست دارند و به ولایت و سرپرستی او علاقه دارند، باید از فرستاده او نیز پیروی کنند تا مورد محبت الهی قرار گیرند (آل‌عمران / ۳۱). البته برای رسیدن به مقام اطاعت باید از قدرت ایمان کمک گرفت و دل را در چشمه‌سار معرفت، از رذایل شستشو داد.

نتیجه‌گیری

از آنجایی که انبیا و ائمه چون به مقام منیع «انسان کامل» رسیده و مظاهر اسمای حسنائی الهی شده‌اند، از مقام رفیع ولایت برخوردار گشته‌اند. ولایت به اذن خدا برای رسول‌الله (ص) و برخی از مؤمنان نیز ثابت گردید. پذیرش ولایت ائمه (ع) و دل سپردن به آن، تنها راه سعادت بشر بوده است و انکار ولایت موجب انکار نبوت و موجب کفر به خداست.

آدمی اول چیزی را تصور می‌کند بعد شوق و انگیزه می‌یابد و بعد به عمل می‌آورد. با این حال، سه ساحت مطرح شده بر

References

1. Amani, Maysam, (2015), the position of the Ahl al-Bayt of the Prophet (PBUH) in the Islamic lifestyle, Qom, Iran.
2. Eshtehardi, Mohammad Mohammadi, (2002), Monotheism in the Peshwayan biography, Pasdar Islam magazine, number 253.
3. Hosseini Shahroudi, list of descriptions of principles of Kafi - Book of Tawheed.
4. Ibn Baboyeh, Muhammad bin Ali, (1984), Kamal al-Din and Tamma Al-Naimah, Qom, Iran.
5. Ibn Manzoor, (1984), Al-Arab Language, first edition, Qom, Iran.
6. Jafarian, Rasul, (2015), the place and importance of monotheism and ethics in calling the Messenger of God, Basij Studies Quarterly, 9th year, 2nd issue.
7. Javadi Amoli, Abdullah, (1997), Revelation and Leadership, Tehran: Al-Zahra Publications.
8. Majlesi, Mohammad Bagher, (1982). Bihar al-Anwar, Beirut: Revival of Arab Heritage.
9. Majlesi, Mohammad Taqi, (2016), Bihar al-Anwar, Dar al-Katb al-Islamiya.
10. Motahari, Morteza, (1984), collection of works, third volume, Sadra Publications.
11. Mousavi Hamdani, Mohammad Baqer, (1974), translation of Tafsir al-Mizan, vol. 1, pp. 54-55, Qom, Islamic Publications.
12. Mousavi Isfahani, Mohammad Taqi, (2010), We and the Age of Absence, Vol. 1, p. 18, translated by Seyyed Hamid Mousavi, Qom, Jamkaran Mosque Publishing.
13. Nahj al-Balagha
14. Qomi, Sheikh Abbas, (2010). Mufatih al-Jannan. Translated by Mehdi Elahi Qomshaei. Qom: Danesh.
15. Qureshi, Seyyed Ali Akbar, (1997), Qur'an Dictionary, Vol. 7, Tehran, Darul Kitab al-Islamiya Publishing House.
16. Ragheb Esfahani, Hossein bin Mohammad, Mofardat, and Beirut publication.
17. Shushtarizadeh, Shahnaz, (2012), investigating the effect of health behavior training on the lifestyle changes of patients with coronary heart disease referring to selected hospitals in Isfahan city in 2012, p.84.
18. Sobhi, Saleh, (2016). Nahj al-Balagha. Qom: Hijrat Publications.
19. Tabatabaei, Mohammad Hossein, (1995), Al-Mizan fi Tafsir al-Qur'an, vol. 12, Beirut, Al-Alami Institution for Press, p. 491.
20. The Holy Quran
21. Mahdizadeh, Hossein, 2014, Western lifestyle, Surah Andisheh Bahar, numbers 50 and 51.
22. Van Rant, William, (2015), Aql va Del, translated by Mohammad Hadi Shahab, Qom, Research Institute of Islamic Sciences and Culture.

Manifestations of Accepting Velayat Rahmani in the Religious Lifestyle

Seyed Sajad Sadatizadeh^{1*}, Rouhollah Khodadadi², Amirreza Hodaie²

Abstract

Purpose: To investigate the effects of accepting the Rahmani Velayat on the religious lifestyle.

Method: The means of collecting information in this research are the library, original Islamic sources, theses, articles, and books on the subject under discussion. After processing the concepts and themes related to the topic under discussion and analyzing them, we identify and discover their relationships.

Discussion: In the upward journey of man toward God, after the Holy Essence of the Creator, in numerous religious texts, this falsification of guardianship is evident for the prophets in frequent texts. The Qur'an says, "And we have sent my Messenger only to God's permission" (Holy Qur'an, Nisa, 64); In other words, the innocent guardianship manifests divine mercy. On the other hand, the religious lifestyle is based on beliefs and value teachings, and the foundation of the Islamic lifestyle, in addition to the beliefs that include the spirit of monotheism in all aspects of life, includes stable values and morals. And the policy of the manifestations of mercy and its orders; the general instructions for attaining the Islamic way of life are indicative of transcendental living.

Result: The most important indicator of the Islamic lifestyle is the velayat-admiral and velayat-oriented, which show the effectiveness of the teachings of Ahl al-Bayt (peace be upon them) in the cognitive, emotional, and practical fields.

Keywords: Velayat, Rahmani Velayat, Manifestations of Velayat, Lifestyle

1*. Corresponding author, Assistant Professor, Department of Islamic Studies, Faculty of Medicine, Dezful University of Medical Sciences, Dezful, Iran
Sadati.sj@dums.ac.ir

2. Assistant Professor, Department of Islamic Education, School of Medicine Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran